

HEMŞİRELİK VE SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN CILT KANSERİ RISK FAKTÖRLERİ VE GÜNEŞTEN KORUNMAYA İLİŞKİN DAVRANIŞLARI

SKIN CANCER RISK FACTORS AND SUN PROTECTION BEHAVIORS OF NURSING AND CLASSROOM TEACHING STUDENTS

Seda Kurt*

Öz

Bu çalışma, hemşirelik ve sınıf öğretmenliği öğrencilerinin cilt kanseri risk faktörleri ve güneşten korunmaya ilişkin davranışlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma; 2018-2019 öğretim yılında Hemşirelik (n=495) ve Sınıf Öğretmenliği (n=244) Bölümüne devam eden öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir (n=739). Araştırma verileri öğrencilerin kişisel özellikleri, cilt kanseri risk faktörleri ve güneşten korunmaya yönelik sorulardan oluşan anket formu ile elde edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin %37,9'u açık ten renginde olduğunu, %88,5'i beninin olduğunu, %70,4'ü güneş lekesi olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %26'sı 10-16 saatleri arasında koruyucu krem kullandığı, %29,5'i plajda güneşlenmediği saptanmıştır. Açık tenli öğrencilerin 10-16 saatleri arasında daha fazla güneşlendikleri, güneşten korunma ve cilt kanseri risk faktörlerine yönelik eğitim alan öğrencilerin daha fazla koruyucu krem kullandıkları, hemşirelik bölümü öğrencilerinin sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerine göre daha fazla su tükettiği istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,05). Öğrencilerin belirli cilt kanseri risk faktörlerine (açık tenli olma, ben, güneş lekesi bulunması vb.) sahip olduğu ve cilt kanserinden korunma önlemlerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cilt kanseri, Hemşire, Öğrenci, Risk faktörleri, Sınıf öğretmeni.

Abstract

This study was planned to determine the nursing and classroom teaching students' skin cancer risk factors and sun protection behaviors. This study; it was carried out with students attending Nursing (n = 495) and Classroom Teaching (n = 244) in the 2018-2019 academic year (n = 739). The research data were obtained through a questionnaire consisting of students' personal characteristics, skin cancer risk factors and sun protection questions. In the study, 37.9% of the students stated that they had light skin color, 88.5% of them had mole, and 70.4% of them had sunspot. It was determined that 26% of the students used protective cream between 10-16 hours and 29.5% of them did not sunbathe on the beach. It was found statistically significant that light-skinned students were more sunbathing between 10-16 hours, students who were trained for sun protection and skin cancer risk factors more used protective cream, and that nursing department students more consumed water than students in primary school teaching department (p <0. 05). It was determined that the students have specific skin cancer risk factors (being light skin, mole, sunspot, etc.) and the measures to prevent skin cancer were inadequate.

Keywords: Classroom Teaching, Nurse, Risk factors, Skin Cancer, Student.

1. GİRİŞ

Deri vücudumuzun en büyük organlarından biridir ve diğer organlarda olduğu gibi deride de kanser görülme sıklığı ülkemizde ve dünyada her geçen gün artmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü Uluslararası Kanser Araştırmaları Kurumu 2020; Türkiye Kanser İstatistikleri 2018). Cilt kanserinde bazı risk faktörleri mevcuttur ve bu risk faktörlerinin belirlenip cilt kanserinin önlenmesine yönelik girişimlerde bulunulması önemlidir. Herkesin cilt kanserine yakalanma riski olmasına rağmen ailede deri kanseri öyküsünün olması, açık tenli olmak, uzun süreli güneşe maruz kalmak, çok sayıda büyük ben ve lekelerin bulunması, çocukluk çağında güneş yanığı öyküsünün bulunması gibi faktörler cilt kanserine yakalanma riskini arttırmaktadır (Uysal, Özsoy ve Ergül 2004; Sümen ve Öncel 2014; Türkmen ve ark. 2010).

Birçok kanser türü tam olarak önlenememekle birlikte yakalanma riski azaltılabilir. Cilt kanseri riskini azaltmanın en önemli yolu güneş ışınlarına maruz kalmamaktır. Bu nedenle zararlı ultraviyole ışınlarından korunmalı, yapay bronzlaşmaktan kaçınılmalıdır (Turan ve Özarıslan 2020). Gençlerin yetişkinlere göre dışarıda daha çok zaman geçirerek güneşin zararlı etkilerine daha fazla maruz kalması, solaryum kullanımının daha fazla olması gibi nedenlerle deri kanserine yakalanma riski artmaktadır (Türkmen ve ark. 2010). Yurtseven ve ark.'nın üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada da gençlerin güneşin zararlı etkilerinden korunmasının önemli olduğu vurgulanmış ve öğrencilerin güneşin zararlı etkilerinden korunmaya yönelik bilgi düzeylerinin orta düzeyde olduğu bulunmuştur (Yurtseven ve ark. 2012). Sümen ve Öncel'in cilt kanseri ve güneşten korunmaya yönelik öğrenciler ile yapılan çalışmaların araştırıldığı bir literatür incelenmesinde; cilt kanseri ve güneşin zararlı etkilerinden korunmaya yönelik yapılan çalışmaların çoğunluğunun ABD'de yapıldığı ülkemizde konu ile ilgili çalışmaların sayısının az olduğu belirtilmiştir (Sümen ve Öncel 2014). Aynı çalışmada çocuk ve ergenlerin yetişkin bireylere göre dışarıda daha çok zaman harcamaları, genç bireylerde özellikle genç kızlarda bronz tenin daha beğenilir olması nedeniyle bu yaş grubunda koruyucu önlemlerin gerekli olduğuna dikkat çekilmiştir (Sümen ve Öncel 2014). Hawkes ve ark.'nın yaptığı çalışmada da gençlere verilecek olan eğitimlerin güneşten korunmaya yönelik davranışları geliştirmede olumlu sonuç verdiği bulunmuştur (Hawkes et al. 2012).

Bireylerde cilt kanseri görülme sıklığını azaltabilmek ve cilt kanseri risk faktörlerinden korunmayı yaygınlaştırabilmek için bireylerin bu konudaki bilincinin artırılması önemlidir. Bu amaçla cilt kanseri risk faktörlerinin ve koruyucu önlemlerin belirlenmesi gereklidir. Çocukların eğitiminde önemli görevleri olan öğretmenler ve insan sağlığını korumada ve geliştirmede önemli görevlere sahip olan hemşireler mesleki ve sosyal sorumlulukları, yaşam biçimleriyle örnek olabilir ve sundukları eğitimle bireyleri etkileyebilirler. Daha öğrenci konumundayken konunun önemini kavrayan sınıf öğretmeni ve hemşirelik öğrencileri; mesleklerini icra ederken bu farkındalık ile toplumun sağlığını korumasına katkı sağlayacaklardır. Bu nedenle hem hemşirelerin hem de öğretmenlerin, kanserden korunmaya yönelik yeterli bilgi ve davranışlara sahip olmaları beklenmektedir. Çünkü kendi sağlığını koruyucu davranışlarda bulunmayan sağlık çalışanı ve eğitimcilerin başka bireylerin sağlığını da önemsemesi beklenemez (Akgün Kostak ve ark. 2014; Stankevicut et al. 2004; Sümen ve Öncel 2018). Literatürde; okul çağındaki çocuklar ve gençlerin cilt kanseri risk faktörlerine yönelik koruyucu önlemlerin bilinmesinin çok önemli olduğuna vurgu yapılmıştır (Sümen ve Öncel 2014; Turan ve Özarıslan 2020; Yurseven ark. 2012). Bu nedenle sağlıklı toplumun yetişebilmesi için okul çağındaki daha ilk adımında sağlıklı davranışlarının geliştirilmesinde çok önemli rolü olan sınıf öğretmenlerinin ve toplumun her kesimine ulaşabilen hemşirelerin önce kendi sağlıklarını korumaya ilişkin davranışlarını bilmesi ve farkındalık yaratması çok önemlidir. Bu nedenle bu çalışma, hemşirelik ve sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin cilt kanseri risk faktörleri ve güneşten korunmaya ilişkin davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

2. METHOD

2.1. Araştırmanın Etiği

Araştırmanın uygulanabilmesi için etik kurul izni (11.02.2019/TÜTF-BAEK 2019/70) ve araştırmanın yapıldığı kurumdaki izin alınmıştır (Tarih:12.03.2019 Sayı:14108762-199). Çalışma öncesinde örneklem grubuna dahil edilen öğrencilere çalışmanın amacı ve kapsamı açıklanmış ve sözlü onamları alınmıştır.

2.2. Araştırmanın Tipi

Araştırma, tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte bir araştırmadır.

2.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Hemşirelik (N= 616), Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencileri (N=441) olan toplam 1057; örneklemini ise Şubat-Mart 2019 tarihleri arasında derslere devam eden, çalışmaya katılmaya gönüllü Hemşirelik (n=495) ve Sınıf Öğretmenliği bölümü öğrencisi (n=244) olan toplam 739 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya; hemşirelik bölümü öğrencileri %80 oranında katılım sağlarken sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri %55 oranında katılım sağlamıştır.

2.4. Veri Toplama Aracı

Veriler literatür doğrultusunda hazırlanan "Anket Formu" ile elde edilmiştir (Uysal, Özsoy ve Ergül, 2004; Hawkes ve ark. 2012; Çınar ve ark. 2015). Anket formu oluşturulurken risk faktörünü etkileyebilecek (özellikle kırsal bölgede yaşayanların güneş ışınlarına maruziyetin artabileceği çiftçilik gibi işlere yardımcı olması, toksinlerin atılmasına ve cildin canlı kalmasına yardımcı olarak genel anlamda kanserin önlenmesinde önemli bir faktör olan su tüketiminin sorgulanması vb.) sorular da forma eklenmiştir. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin "sosyo-demografik özelliklerini" (cinsiyet, bölüm, sınıf, yaşadığı bölge vb.) içeren 7 soru, ikinci bölümde "cilt kanseri risk faktörlerini" (ten rengi, radyasyona maruziyet, kimyasallara maruziyet, ailede kanser öyküsü vb.) içeren 11 soru ve üçüncü bölümde "cilt kanserinden korunmaya yönelik önlemleri" içeren (10:00-16:00 saatlerinde güneşlenmeme, geniş kenarlı şapka kullanma, koruyucu krem sürme vb.) 10 soru olmak üzere toplam 28 soru bulunmaktadır. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, ten rengi vb. özellikleri bağımsız değişkenleri oluştururken; 10-16 saatlerinde güneşlenmeme, geniş kenarlıklı şapka kullanma, koruyucu krem sürme vb. cilt kanserinden korunmaya yönelik davranışları da bağımlı değişkenlerini oluşturmaktadır.

Araştırmada Yanıtlanması Beklenen Sorular:

- Öğrencilerin cilt kanseri riski oluşturabilecek özellikleri nelerdir?
- Öğrencilerin cilt kanserinden korunmaya yönelik davranışları nelerdir?
- Öğrencilerin cilt kanseri riski oluşturabilecek özellikleri ile güneşten korunmaya yönelik özellikleri arasında fark var mıdır?

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi SPSS 22 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, cilt kanseri risk faktörleri özellikleri ve cilt kanserinden korunmaya yönelik davranışları yüzdeler, ortalama-standart sapma, öğrencilerin cinsiyet, sınıf, bölüm vb. özellikleri ile cilt kanseri risk faktörleri özelliklerinin ve cilt kanserinden korunmaya yönelik davranışlarının karşılaştırılmasında ki-kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

2.6. Çalışmanın Kısıtlılıkları

Bu araştırma verileri; veri toplama araçlarının uygulandığı tarihlerde derslere gelen ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler üzerinde uygulandığı için sadece araştırmanın yapıldığı fakültelerde öğrenim gören hemşirelik ve sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerine genellenebilir.

3. BULGULAR

Çalışmada öğrencilerin %81,6'sı kadın olup yaş ortalaması $20,57 \pm 1,98$ 'dir (min:18- max:41). Öğrencilerin %67'si Hemşirelik, %33'ü Sınıf Öğretmenliği bölümü öğrencisi, çoğu (%33,4) 2.sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin yaklaşık yarısının (%54,5) yaşadığı yer il, %94,9'unun herhangi bir kronik hastalığı olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin %57,2'si radyasyona (BT, Röntgen, MR vb.), %0,8'i kimyasal maddelere (arsenik vb.) maruz kaldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %29,5'i güneşten korunma ve cilt kanseri risk faktörlerine yönelik eğitim aldığını, %84'ü cildinde güneş yanığı olduğunu, %88,5'i beninin olduğunu, %70,4'ü güneş lekesi olduğunu, %28,8'i cildinde problem (sivilce, egzama, mantar vb.) olduğunu, %66,6'sı ailesinde kanser öyküsü olduğunu, %3,4'ü de ailesinde cilt kanseri öyküsü olduğunu ve %10,3'ü düzenli olarak cilt muayenesi yaptırdığını ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Cilt Kanseri Risk Faktörleri (n= 739).

Yaş (Ort±SS)	20,57±1,98	
ÖZELLİKLER	Sayı (n)	%
Cinsiyet		
Kadın	603	81,6
Erkek	136	18,4
Bölüm		
Hemşirelik	495	67,0
Sınıf Öğretmenliği	244	33,0
Sınıf		
1.sınıf	198	26,8
2.sınıf	247	33,4
3.sınıf	138	18,7
4.sınıf	156	21,1
Yaşadığı Yer		
İl	403	54,5
İlçe	236	31,9
Köy	100	13,5
Kronik Hastalık Varlığı		
Evet	38	5,1
Hayır	701	94,9
Ten Rengi		
Kumral/buğday ten	302	40,9
Beyaz/açık ten	280	37,9
Esmer/koyu ten	157	21,2
Radyasyona Maruziyet		
Evet	423	57,2
Hayır	316	42,8
Kimyasal Maddelere Maruziyet		
Evet	6	0,8
Hayır	733	99,2
Güneşten Korunma ve Cilt Kanseri risk Faktörlerine Yönelik Eğitim Alma Durumu		
Evet		
Hayır	218	29,5
	521	70,5
Güneş Yanığı Olma		
Evet	118	16,0
Hayır	621	84,0
Ben Varlığı		
Evet	654	88,5
Hayır	85	11,5
Güneş Lekesi Varlığı		
Evet	219	29,6
Hayır	520	70,4

Cilt Problemi Varlığı (sivilce, egzama, mantar vb.)		
Evet	213	28,8
Hayır	526	71,2
Ailesinde Kanser Öyküsü Olma Durumu		
Evet	247	33,4
Hayır	492	66,6
Ailesinde Cilt Kanseri Öyküsü Olma Durumu		
Evet	25	3,4
Hayır	714	96,6
Düzenli Cilt Muayenesi Yaptırma Durumu		
Evet	76	10,3
Hayır	663	89,7

Öğrencilerin 10-16 saatleri arasında güneşten korunmaya yönelik davranışlarına bakıldığında; %63,2'sinin dışarıya çıkmadığı, %1,8'i dışarıya çıkarken şapka taktığı, %29,6'sı güneş gözlüğü taktığı, %26'sı koruyucu krem kullandığı, %45,2'si plajda koruyucu krem kullandığı, %22,2'si denize girmediği, %29,5'i plajda güneşlenmediği, %59,5'i günde 8-10 bardak su tükettiği saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2: Öğrencilerin Güneşten Korunmaya Yönelik Davranışları (n= 739).

10.00-16.00 SAATLERİ ARASINDA	Sayı (n)	%
Dışarı Çıkma		
Evet	39	5,3
Hayır	467	63,2
Arasıra	233	31,5
Dışarı Çıkarken Şapka Takma		
Evet	13	1,8
Hayır	652	88,2
Arasıra	74	10,0
Güneş Gözlüğü Takma		
Evet	219	29,6
Hayır	340	46,0
Arasıra	180	24,4
Koruyucu Krem Kullanma		
Evet	192	26,0
Hayır	328	44,4
Arasıra	219	29,6
Plajda Koruyucu Krem Kullanma		
Evet	334	45,2
Hayır	229	31,0
Arasıra	176	23,8
Denize Girme		
Evet	444	60,1
Hayır	164	22,2
Arasıra	131	17,7
Plajda Güneşlenme		
Evet	367	49,7

Hayır	218	29,5
Arasıra	154	20,8
8-10 Bardak Su İçme		
Evet	440	59,5
Hayır	105	14,2
Arasıra	194	26,3

Öğrencilerin ten rengi ile 10-16 saatleri arasında güneşlenme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($\chi^2=10,458$; $p=0,033$) (Tablo 3). Beyaz/açık renk ten rengi olanların, Kumral/buğday ve Esmer/koyu renk ten rengi olanlara göre 10-16 saatleri arasında daha fazla güneşlendikleri bulunmuştur.

Tablo 3: Öğrencilerin Ten Rengi İle Güneşten Korunmaya İlişkin Davranışlarının Karşılaştırılması.

Davranış: Güneşlenme	Ten Rengi						$\chi^2 - p$
	Kumral/Buğday		Beyaz/Açık/Sarışın		Esmer/Koyu		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	150	49,7	150	53,6	67	42,7	10,458 - 0,033
Hayır	84	27,8	72	25,7	62	39,5	
Arasıra	68	22,5	58	20,7	28	17,8	
χ^2 : Ki-kare testi							

Tablo 4: Öğrencilerin Güneşten Korunma ve Cilt Kanseri Risk Faktörlerine Yönelik Eğitim Alma Durumları İle Güneşten Korunmaya İlişkin Davranışlarının Karşılaştırılması.

Davranış: Koruyucu Krem Kullanma	Eğitim Alma Durumu				$\chi^2 - p$
	Evet		Hayır		
	n	%	n	%	
Evet	74	33,9	118	22,6	11,673 - 0,003
Hayır	80	36,7	248	47,6	
Arasıra	64	29,4	155	29,8	
χ^2 : Ki-kare testi					

Öğrencilerin bölümleri ile günde 8-10 bardak su tüketme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($\chi^2=7,099$, $p=0,029$) (Tablo 5). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerine göre daha fazla su tükettiği saptanmıştır.

Tablo 5: Öğrencilerin bölümleri ile güneşten korunmaya ilişkin davranışlarının karşılaştırılması.

Davranış: 8-10 Bardak Su İçme	Bölüm				$\chi^2 - p$
	Hemşirelik		Sınıf Öğretmenliği		
	n	%	n	%	
Evet	307	62,0	133	54,5	7,099- 0,029
Hayır	59	11,9	46	18,9	
Arasıra	129	26,1	65	26,6	
χ^2 : Ki-kare testi					

4. TARTIŞMA

Sağlığı korumada ve geliştirmede önemli sorumlulukları olan hemşireler ile çocukların eğitiminde önemli rolleri olan sınıf öğretmenlerinin yaşam biçimleri ile rol modeli olmaları gerekmektedir. Bu nedenle, hemşire ve sınıf öğretmeni adaylarının önemli sağlık sorunlarından birisi olan cilt kanserinden korunmaya yönelik davranışlarının ve etkileyen etmenlerin bilinmesi önemlidir. Literatür ile benzerlik gösteren çalışmamızda; öğrencilerin çok azının güneşten korunmaya yönelik davranışlara dikkat ettiği belirlenmiştir.

Öğrencilerin 10-16 saatleri arasında yarıdan fazlasının (%63,2) dışarıya çıkmadığı, %1,8'i dışarıya çıkarken şapka taktığı, %29,6'sı güneş gözlüğü taktığı, %26'sı dışarıya çıkarken koruyucu krem kullandığı, yarıdan azının (%45,2) plajda güneşlenirken koruyucu krem kullandığı, %22,2'si denize girmediği, %29,5'i plajda güneşlenmediği ve yarıdan fazlasının (%59,5) 8-10 bardak su tükettiği saptanmıştır. Uysal ve ark. öğrenciler ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun 10-16 saatleri arasında güneşten korunmaya yönelik davranışlara dikkat etmediği, %19'u her zaman şapka taktığı, %12'si her zaman güneş gözlüğü kullandığı, %6,6'sı her zaman koruyucu krem kullandığı saptanmıştır. Aynı çalışmada 10-16 saatleri arasında öğrencilerin %53,2'sinin her zaman denize girmediği, %15'i plajda güneşlenmediği ve %52,4'ü günde 8-10 bardak su tükettiği belirlenmiştir (Uysal, Özsoy ve Ergül 2004). Çınar ve ark. öğrenciler ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin güneşten korunmaya yönelik en fazla yaptıkları davranışın koruyucu krem kullanmak olduğunu saptamıştır (%78,1) (Çınar ve ark. 2015). İlk öğretim öğrencileri ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin %54'ünün 11-15 saatleri arasında plajda oldukları ve %18,8'inin koruyucu krem kullandığı belirlenmiştir (Hawkes et al. 2012). Üniversite öğrencileri ile yapılan kesitsel bir çalışmada öğrencilerin %34'ünün koruyucu krem kullandığı ve güneşten korunma ve maruziyet hakkındaki bilgilerin farkında olmadığı saptanmıştır (Dallazem et al. 2019). Aile hekimliğine başvuran hastalar ile yapılan bir çalışmada; hastaların %16,2'sinin düzenli koruyucu krem kullandığı, bu oranın düşük olduğu ve aile hekimlerinin halkı güneşten korunma konusunda bilinçlendirmesi gerektiği vurgulanmıştır (Ağadayı ve ark. 2017). Çalışma sonuçları bazı davranışlar açısından literatür ile benzerlik göstermektedir. Çalışmamızda güneşten korunmaya yönelik davranışların düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durumun öğrencilerin güneşten korunma ve cilt kanseri risk faktörlerine yönelik eğitim alma durumlarının düşük olması (%29,5) ve çalışma grubunun genç bireylerden oluşması (yaş ortalaması 20,57±1,98), genç bireylerin bronzlaşma gibi görselliği önemsemeleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızda beyaz/açık ten rengi olan öğrencilerin, kumral/buğday ve esmer/koyu ten rengi olanlara göre 10-16 saatleri arasında daha fazla güneşlendikleri bulunmuştur. Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada; öğrencilerin cilt tiplerine göre güneşlenme durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Çınar ve ark. 2015). İlk öğretim öğrencileri ve aileleri ile yapılan bir çalışmada açık tenli

çocuğa sahip olan ailelerin koruyucu krem kullanmaya daha yatkın oldukları belirlenmiştir (Cercato et al. 2008). Yapılan bir literatür incelenmesinde özellikle kızların bronzlaşmayı önemsedikleri, gençler için görünümün önemli olduğu, bronzlaşma ile çekici olduklarını düşündükleri vurgulanmıştır (Sümen ve Öncel 2014). Bu veriler ışığında; çalışma grubumuzun da genç bireylerden oluşması ve genç bireylerin bronzlaşmayla görünümünün daha iyi olacağı düşüncesinde oldukları düşünülmektedir. Esmer/koyu ten rengine sahip olan öğrencilerin zaten bronz olması, açık tenli öğrencilerin de bronzlaşmak istemesi bu durumu açıklamaktadır.

Çalışmamızda eğitim aldığı ifade eden öğrencilerin eğitim almadığını ifade edenlere göre 10-16 saatleri arasında koruyucu krem kullandığı saptanmıştır. Güneşin etkileri ve korunma yollarına yönelik eğitimin etkinliğinin incelendiği bir çalışmada; eğitim verilen öğrencilerde daha düzenli koruyucu krem kullanıldığı saptanmıştır (Stankevicut et al. 2004). Öğrenciler ile yapılan bir çalışmada güneşten koruyucu davranışları geliştirmede yapılan eğitimin olumlu sonuçlar verdiği belirlenmiştir (Hawkes et al. 2012). Öğrenciler ile ilgili yapılan bir literatür incelenmesinde de öğrencilere ve ailelere yapılan eğitimlerin öğrencilerde güneşten korunmaya yönelik davranışlarda olumlu etki gösterdiği belirtilmiştir (Sümen ve Öncel 2014). Hekimler ile yapılan başka bir çalışmada da güneşin cilt üzerindeki etkileri, deri kanseri ve korunmaya yönelik bilgi düzeyi yüksek olan hekimlerin daha fazla güneşten korunma yöntemlerine başvurdukları saptanmıştır (Uslu ve ark. 2006). Aile sağlığı merkezine başvuran 15 yaş ve üzeri bireylerle yapılan bir çalışmada bireylerin cilt kanseri konusundaki bilgi düzeylerinin orta-iyi düzeyde olduğu saptanmış ve cilt kanserinden korunmada en önemli adımın insanların bu konudaki bilgilerinin artırılması ve davranışlarının iyileştirilmesi gerektiği vurgusu yapılmıştır (Kahraman ve ark. 2018). Bu bilgiler ışında çalışmamızda da güneşten korunma ve cilt kanseri risk faktörlerine yönelik eğitim alma durumunun güneşten korunmada koruyucu krem kullanma davranışı üzerinde olumlu etki yarattığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda; hemşirelik bölümü öğrencilerinin sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerine göre daha fazla su tükettiği saptanmıştır. Öğrenciler ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin yarısının günde 8-10 bardak su içtiğini ifade ettiği bulunmuştur (Uysal, Özsoy ve Ergül 2004). Sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada öğrencilerin her öğün su tükettiği belirlenmiştir (Yılmaz ve Özkan 2007). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin su tüketiminin yetersiz olduğu, her gün 8-10 bardak su tüketimi erkeklerde %69,1 iken kızlarda %55,4 olduğu saptanmıştır (Arslan, Daşkapan ve Çakır 2016). Farklı bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada da öğrencilerin %2,6'sının hiç su içmediği, %22'sinin 7-8 bardak su tükettiği belirlenmiştir (Korkmaz 2010). Bizim çalışmamızda da öğrencilerin yarısı günde 8-10 bardak su tükettiğini belirtmiştir. Literatürde de öğrencilerin su tüketiminin yetersiz olduğu görülmektedir. Su içmek; tüm kanser türlerinde olduğu gibi cilt kanserinin önlenmesinde de önemli olan genel sağlık davranışlarından biridir. Hemşirelik bölümü müfredatında genel sağlığı koruyucu önlemleri içeren dersler verilmektedir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerine göre daha fazla su tüketmesi alınan eğitim ve eğitimin davranışlara yansımaya açıklanabilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonuçlarına göre; öğrencilerin bazı cilt kanseri risk faktörlerine (açık tene sahip olma, ben veya güneş lekesi bulunma vb.) sahip olduğu, cilt kanserinden korunma davranışlarının (şapka takma, koruyucu krem sürme, 10-16 saatleri arasında dışarı çıkma, güneşlenme, denize girme vb.) ve güneşten korunma ve cilt kanseri risk faktörlerine yönelik eğitim alma durumlarının düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. En riskli grup olan açık tenli öğrencilerin 10-16 saatleri arasında daha fazla güneşlendikleri, güneşten korunma ve cilt kanseri risk faktörlerine yönelik eğitim alan öğrencilerin daha fazla koruyucu krem kullandıkları, hemşirelik bölümü öğrencilerinin sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerine göre daha fazla su tükettiği bulunmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelik ve sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilere; cilt kanserinden korunmaya yönelik eğitim ve seminerler düzenlenmesi önerilebilir

KAYNAKÇA

- Ağadayı, E., Alsancak, A.D., Üstünel, D., Şencan, İ., Küçükceran, H., Kahveci, R., ve ark. (2017). Aile Hekimliği Polikliniğine Başvuran Hastalarda Malign Melanom Risk Faktörlerinin Değerlendirilmesi ve Güneşten Korunma Hakkındaki Tutumları. *Konuralp Tıp Dergisi*, 9(3), 177-182.
- Akgün Kostak, M., Kurt, S., Süt, N., Akarsu, Ö., ve Ergül, G.D. (2014). Hemşirelik ve Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları. *TAF Prev Med Bull*, 13(3), 189-196.
- Arslan, S.A., Daşkapan, A., ve Çakır, B. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Beslenme ve Fiziksel Aktivite Alışkanlıklarının Belirlenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 15(3), 171-180.
- Cercato, M.C., Nagore, E., Ramazzotti, V., Guillen, C., Terrenato, I., Villena, J., et al. (2008). Self And Parent-Assessed Skin Cancer Risk Factors In School-Age Children. *Preventive Medicine*. 47(1), 133-135.
- Çınar, F.İ., Çetin, F.Ş., Kalender, N., ve Bağcıvan, G. (2015). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Güneşten Korunmaya İlişkin Davranışların Belirlenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*. 57(3), 241-246.
- Dallazem, L.N.D., Benvegno, A.M., Stramari, J.M., Beber, A.A.C., Chemello, R.M.L., and Beck, M.O. (2019). Knowledge And Habits ff Sun Exposure In University Students: A Cross-Sectional Study In Southern Brazil. *An Bras Dermatol*, 94(2), 172-181.
- Dünya Sağlık Örgütü Uluslararası Kanser Araştırmaları Kurumu (WHO), Dünya Kanser Raporu 2018. <http://www.who.int/cancer/en>, Erişim tarihi 18 Haziran 2020.
- Hawkes, A.L., Hamilton, K., White, K.M., and Young, R.M.D. A. (2012). Randomised Controlled Trial of A Theory-Based İntervention To Improve Sun Protective Behaviour In Adolescents ('You Can Still Be Hot In Theshade'): Study Protocol. *Bio Med Central*, 12(1), 1-8.
- Kahraman, A.T., Aksakal, F.N.B., Dikmen, A.U., Büyükdemirci, E., ve Güven, A.E. (2018). Ankara'da Bazı Aile Sağlığı Merkezlerine Başvuran 15 Yaş Üzeri Kişilerin Güneş Işınları ve Deri Kanseri Hakkında Bilgi Düzeyleri ve Güneş Işınlardan Korunma Durumları. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(3), 138-144.
- Korkmaz, N.H. (2010). Uludağ Üniversitesi Öğrencilerinin Spor Yapma ve Beslenme Alışkanlıklarının İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 399-413.
- Stankevicitut, V., Zaborskis, A., Petrauskiene, A., and Valiukeviciene, S. (2004). Skin Cancer Prevention: Children's Health Education On Protection From Sun Exposure And Assessment of Its Efficiency. *Medicina*, 40(4), 386-393.
- Sümen, A., ve Öncel, S. (2014). Deri Kanseri ve Güneşten Korunmaya Yönelik Öğrencilerle İlgili Yapılan Çalışmalar: Literatür İncelemesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7(2), 78-91.
- Sümen, A., ve Öncel, S. (2018). Türkiye'de Cilt Kanseri ve Güneşten Korunmaya Yönelik Yapılan Araştırmaların İncelenmesi. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*, 10(1), 59-69.
- Turan, A., ve Özarslan, B. (2020). Malign Melanom, Onkoloji Hemşireliği, İstanbul, Edt. Can, G. Nobel Tıp Kitabevi.
- Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Kurumu, Türkiye Kanser İstatistikleri 2018, Ankara, <http://kanser.gov.tr/dairefaaliyetleri/kanser-istatistikleri.html.pdf>, Erişim tarihi 18 Haziran 2020.
- Türkmen, A., Berberoğlu, O., Bekerecioğlu, M., ve Mutaf, M. (2010). Deri Kanseri: 10 Yıllık Değerlendirme. *Gaziantep Tıp Dergisi*, 16(2), 11-15.
- Uslu, M., Karaman, G., Savk, E., ve Sendur, N. (2006). Adnan Menderes Üniversitesi Hekimlerinin Deri Kanseri ve Güneşin Etkileri Konusundaki Bilgi Düzeyleri İle Güneşten Korunma Davranışlarının Değerlendirilmesi. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 7(1), 5-10.
- Uysal, A., Özsoy, A.S, ve Ergül, Ş. (2004). Öğrencilerin Cilt Kanseri Risklerinin ve Güneş Işınlardan Korunmaya Yönelik Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Ege Tıp Dergisi*, 43(2), 95-99.
- Yılmaz, E., ve Özkan, S. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıklarının İncelenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(6), 87-104.
- Yurtseven, E., Ulus, T., Vehid, S., Köksal, S., Bosat, M., ve Akkoyun, K. (2012). Assessment of Knowledge, Behaviour and Sun Protection Practices Among Health Services Vocational School Students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 9(7), 2378-2385.